

occurrence of the argumentation and logic was from ancient Greece. From its very beginning the argumentation developed in Greece in two areas that influenced the formation of theory and practice in the future. The argumentation has the form of written statements or pronouncements; argumentation theory explores the relationship of these statements, not the thoughts, ideas and motives behind them; argumentation is purposeful activity: it has the task of strengthening or weakening of someone's beliefs; argumentation is a social activity, since it is aimed at another person or other people for dialogue and active response on the other side of the arguments cited.

Keywords: argument, debate, dialogue, discourse, argument, logic.

Горохова И. В., доцент кафедры английского языка Института иностранной филологии, Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова (Украина, Киев), irine.78@mail.ru

История осмысления проблематики аргументации

Аргументация представляет собой речевое действие, включающее систему утверждений, предназначенных для оправдания или опровержения мысли. Она обращена в первую очередь к разуму человека, который способен мыслить, принять или отвергнуть эту мысль. Исследователи связывают возникновение искусства аргументации с периодом становления вербально-логического мышления. Потребность в искусстве убедительности речей начинается соотноситься с развитием цивилизаций. Наиболее ранние упоминания об аргументации как искусстве полемики относятся к Древней Индии. Другой страной возникновения аргументации, и вместе с ней логики, является Древняя Греция. Изначально аргументация развивалась в Греции по двум направлениям, которые повлияли на формирование его теории и практики в будущем. Аргументация имеет форму произнесенных или написанных утверждений; теория аргументации исследует взаимосвязь этих утверждений, а не те мысли, идеи, мотивы, которые стоят за ними; аргументация является целенаправленной деятельностью: она имеет своей задачей усиление или ослабление чьих-либо убеждений; аргументация – это социальная деятельность, поскольку она направлена на другого человека или других людей, предполагает диалог и активную реакцию другой стороны на приводимые доводы.

Ключевые слова: аргументация, полемика, диалог, дискурс, аргумент, логика.

* * *

УДК 298.9(045.2)

Богдановський І. В.

доктор філософських наук, доцент, професор кафедри філософії та політології, Національний університет державної податкової служби України (Україна, Ірпінь), pegguy@ukr.net

М. ВЕБЕР ПРО ВПЛИВ РЕЛІГІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ ПРОТЕСТАНТИЗМУ НА ЕТИКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Метою статті є розгляд впливу етичних максим протестантизму на повсякденне життя людей в західному суспільстві. Проаналізовано взаємовплив етики відповідальності та етики переконання. Констатується, що положення і ціннісні пріоритети етики відповідальності стали основою світогляду представників класу капіталістів, а настанови етики переконання суспільство нав'язує представникам класу найманих працівників. Наголошується, що втілення матеріальної раціональності формальної раціональності стало одним з тих факторів, що спричинили зростання бюрократизму і поглиблення відчуження в капіталістичному суспільстві. Одним з головних проявів феномену відчуження стало поширення аксіологічної кризи. Теоретичною основою статті є поєднання принципів ідеологічної та релігійної неупередженості, єдності логічного та історичного. У статті використовуються компаративний, історичний, описово-феноменологічний та інші методи.

Ключові слова: етика, протестантизм, капіталізм, раціоналізація, бюрократизм, відчуження.

Проблемі етичної складової практичної діяльності приділяло увагу чимало дослідників. Адже етика виступає як теорія моралі, що має ціллю обґрунтування тієї чи іншої моделі гідного життя. Видатний німецький соціальний філософ Макс Вебер у творі “Протестантська етика і дух капіталізму” виділив комплекс тих протестантських цінностей, які стали основою світоглядної парадигми західного суспільства і тим базовим аксіологічним орієнтиром, що стимулював стрімкий розвиток західної цивілізації. Вчений зазначав, що, взаємодіючи з різними сферами духовного життя, релігія абсорбує з них художні, економічні,

політичні, етичні, наукові, філософські та ін. образи й ідеї. У свою чергу, й релігія, виступаючи одним з головних утворюючих культуру чинників, впливала на формування ідеології, права, моралі, економіки, мистецтва, освіти і т. ін. Серед українських науковців до творчості М. Вебера зверталися А. Н. Єрмоленко, В. В. Лях, О. І. Погорілий та ін. Вказані науковці проаналізували веберівське розуміння категорії “раціональність”, розглянули її різновиди, критерії і соціальні наслідки, до яких веде необмежена раціоналізація життя. Російські і західні філософи також не обійшли стороною етичну спадщину німецького мислителя. Увагу привертають праці таких відомих дослідників як І. О. Громов, Б. Данем, О. І. Кравченко, А. Ю. Мацкевич, О. І. Патрушев, В. О. Семенов та ін. На наш погляд, ці дослідження потрібно продовжити, розглянувши, яким чином етичні норми, що належать представникам певних соціальних груп, співвідносяться з універсальними моральними принципами. Метою пропонованої до уваги статті є розгляд впливу етичних максим протестантизму на повсякденне життя людей в західному суспільстві. Крім того досліджується феномен тотальної раціоналізації буржуазного суспільства як один з головних чинників, що спричинив виникнення сучасної аксіологічної кризи.

М. Вебер наголошував, що господарська етика протестантизму стала тим духовним фактором, що сприяв формуванню капіталізму західного зразка з його всепоглинаючою раціоналізацією. Розглядаючи веберівську теорію, Б. Данем погоджувався з тим, що “для настання нової ери... комерції, банківської справи і розвитку промисловості, яка повинна була настати слідом за середньовіччям, клас, який будував новий світ, потребував нової релігії...” [1, с. 315]. Розвиток капіталістичних відносин призвів до зміни соціальної структури, моделей і механізмів управління практичною діяльністю людини. Відбулись також зміни у ціннісних пріоритетах індивідів.

Людина за своєю природою є істотою соціальною. Виховуючись в певному соціальному середовищі індивіди, відповідно, у тій, чи іншій мірі засвоюють ті цінності, які у ньому панують. Західна людина орієнтована на активний стиль життя, основою якого є прагнення підвищити ефективність власної діяльності, щоб гарантовано досягти успіху. Такий стиль життя містить комплекс етичних максим, що сприяють оптимізації життєдіяльності як окремих індивідів, так і суспільства у цілому.

Згідно М. Веберу, корінним протиріччям західного суспільства (або, за його висловом, антиномією соціальної дії) є прихований антагонізм між етикою відповідальності та етикою переконання. Етики відповідальності дотримуються бізнесмени. Ця етика орієнтує поведінку індивідів на всім відому схему: мета виправдовує засоби її досягнення. Головним критерієм гідної поведінки стає її ефективність щодо досягнення поставленої мети. “Людина діє” свідомо бере на себе відповідальність за наслідки своїх вчинків. І, навпаки, етика переконання зумовлена такою життєвою позицією, що не передбачає можливості вільного вибору окремим індивідом певного набору методів діяльності та/або моральних цінностей і правил.

М. Вебер помітив, що в різних соціальних прошарках капіталістичного суспільства історично переважає або етика відповідальності, або етика переконання. У свою чергу, ці системи визначають етичні та ціннісні настанови представників певних суспільних верств. Класу капіталістів–роботодавців властива настанова на накопичення, що впливає з етики відповідальності. Індивід хоче бути впевненим у тому, що Бог призначив його для порятунку, а критерієм цієї обираючості, на його думку, є життєвий успіх. В ранньому протестантизмі (особливо в його кальвіністській версії) пропагувалась настанова на світський аскетизм як шлях наближення до Бога. Людина має накопичувати капітал не для того, щоб витратити його потім для власного задоволення, а для того, щоб цей капітал згодом ще більш примножувати. Тобто, по–суті, в підприємницьких (комерційно–торгівельних, промислових і т.п.) оборудках люди угледіли вищий сенс своєї життєдіяльності.

Але ж не всі люди здатні бути підприємцями. Який же сенс тоді в житті суспільної більшості – найманих працівників? Цим людям виховання у ранню капіталістичну епоху теж нав'язувало етику релігійного аскетизму, але із зовсім іншим підтекстом. Суспільству потрібно, щоб наймані працівники й надалі дозволяли себе експлуатувати і, навіть, більш того, щоб вони самі цього прагнули. Робочим і батракам навіювали переконання, що їхня праця є богоугодною, оскільки Бог саме тому і створив людину, щоб та покращувала створений Ним світ. Наголошується, що Бог дає людині певні настанови–закони і, якщо людина порушує їх, то совість (свого роду внутрішній голос в нашій душі) підказує нам, що ми чинимо всупереч волі Бога. Відповідно, наголошується, що наймані працівники повинні бути працелюбними, чесними (адже Бога обманути неможливо, він усім добрим людям віддячить за їхні справи і покарає усіх негідників за їхні гріхи), скромними (не слід вимагати за свою працю більшої винагороди, ніж вона варта) і т. ін. Якщо в античну добу праця (особливо фізична) розглядалась як нав'язана людині принизлива необхідність, а в епоху Середньовіччя, навіть більше того, – як Божя кара за людські гріхи, то в епоху панування буржуазії будь–яка професійна діяльність стала тлумачитися як один з головних стрижнів людського існування, що наділяє життя вищим сенсом. Зазначимо, що релігійний світогляд задає абсолютні критерії для оцінки різноманітних фрагментів дійсності (предметів і явищ природного і суспільного буття), додаючи нормам і цінностям характеру незмінного, трансцендентного Божественного буття, і, тим самим, надає смисл людському життю. Віруюча людина відчуває, що вона за допомогою Бога стає спроможною вийти за межі матеріального і банального світу. Вона також вірить у те, що для неї стає можливим позбавлення від страждань і морального падіння. Тоді все навколо набуває сакрального значення: нескінченності всесвіту, народження, життя, смерть і т. ін. Таким чином, релігія задовольняє прагнення людини до рівноваги і гармонії зі світом. Крім того, релігійні люди вірять, що завдяки своїй вірі в Бога і служінню Йому, вони зможуть звільнитися від негативного впливу на них сил природи і соціуму. Заручившись підтримкою Бога (принаймні

уявною), віруючі прагнуть досягнути гармонії з цими силами, а іноді навіть намагаються керувати ними.

М. Вебер вважав, що дві етичні настанови: орієнтація на відповідальність та переконання, не лише не призводять до антагонізму, а, навпаки, взаємно доповнюють одна одну: “Буржуазний підприємець сповнений свідомості, що він діє милістю Божою... Він має дбати про свої ділові інтереси і навіть зобов'язаний робити це. Більше того, релігійна аскеза надала в його розпорядження тверезих, добросовісних, надзвичайно працелюбних працівників, котрі дивляться на роботу, як на бажану Богові життєву мету” [2, с. 178]. Дослідник веберівської теорії капіталізму А. І. Кравченко у цьому контексті зазначив, що “сутність духу капіталізму полягає в тому, що економічні закони і відповідна до них релігійна доктрина (протестантська етика) мотивували, стимулювали, спонукали продуктивно співпрацювати... два фактори: працю і капітал, робітників і підприємців” [3, с. 119].

Капіталісти економічно зацікавлені у вдосконаленні, завдяки впровадженню наукових відкриттів, виробничого процесу. Як результат людство отримало не бачену раніше в своїй історії кількість матеріальних благ. М. Вебер констатує, що ці “зовнішні блага... набувають постійно зростаючу й врешті решт невідпору владу над людьми” [2, с. 181]. Але розвиток виробництва призвів до двох несподіваних наслідків. По–перше, відпала потреба в пуританській аскезі, яка, як наголошувалось вище, сприяла формуванню двох основних класів буржуазного суспільства: капіталістів та пролетаріату. Це раніше “мирська протестантська аскеза з усією рішучістю відкидала безпосередню насолоду багатством і закликала обмежити споживання” [2, с. 173], тепер же, в епоху розвиненого капіталізму, принцип: “виробництво існує заради виробництва” замінюється принципом “виробництво існує заради споживання”. По–друге, процес технологізації виробничого процесу як результату розвитку раціональної науки, на переконання М. Вебера, сприяв прогресу бюрократизації всіх сфер суспільного життя.

М. Вебер зазначав, що кожна власна дія людини має для неї суб'єктивний сенс. Принцип презумпції існування сенсу в людських вчинках базується на тому, що усі явища суспільного життя складаються із взаємодій людей, які, переслідуючи свої власні цілі та дотримуючись різних ціннісних орієнтацій, тим не менше, завдяки своїй діяльності створюють матеріальні та духовні блага для усього суспільства у цілому. Проте, на думку М. Вебера, специфічні форми соціальних взаємодій в капіталістичному суспільстві, що виникають як похідні від процесів інтелектуалізації, індивідуалізації і бюрократизації, проявляються у формі панування безособових соціальних відносин і соціальних інститутів над людьми.

Джерела бюрократичного знеособлення, на думку М. Вебера, мають релігійну природу. Адже протестанти стали “шукати релігійне спасіння в методично раціоналізованому здійсненні свого покликання” [5, с. 277]. Прогресуюча формальна раціональність збільшила могутність всеохоплюючого знеособленого апарату – бюрократичної машини, яка, керуючи капіталістичним виробництвом, стала інструментом забезпечення

тотального панування правлячої еліти над нижчими суспільними верствами. М. Вебер наголошував, що “такої абсолютної залежності, такого підпорядкування усіх політичних, технічних і господарських сфер життя організаціям професійно підготовлених чиновників, такого перетворення технічно, комерційно і, насамперед, юридично освічених державних чиновників на носіїв найважливіших функцій повсякденного життя не знала, крім сучасного Заходу, жодна країна і жодна епоха” [2, с. 21].

Державні чиновники разом з представниками вищої ланки менеджменту підприємств формують “правила гри”, яким мають підкорятися усі без винятку. Ці правила складені так, що відповідають насамперед інтересам найбільших власників засобів виробництва. Відповідно, як вказує О. І. Погорілий, “у межах формально вільних капіталістичних спільнот існують відносини авторитарного типу, які жорстко обмежують свободу вибору на користь тих, у чийх руках зосереджено важелі економічного впливу” [6, с. 485–486]. Зазначимо, що система представницької демократії передбачає призначення більшості чиновників зверху, а не обирання їх народними масами. Інакше кажучи, влада чиновника мало залежить від його особистісних якостей. Владою його наділяє держава або певна адміністративна установа: “чиновник є носієм влади, однак він ніколи не здійснює її від своєї особи, а завжди від безособового закладу” [7, с. 67].

М. Вебер помітив, що цінності ефективності, рентабельності та продуктивності, на які спирається капіталістичне суспільство, суперечать принципам свободи особистості і звужують кордони її вибору. Зокрема, оскільки система функціонує за певними формальними правилами, ініціатива в бюрократичній машині відходить на другий план. Бюрократичний ідеал передбачає, що кожен індивід повинен знати закони і діяти винятково у відповідності з їхніми жорсткими абстрактними положеннями. Оскільки взаємодія людей на службових місцях стає переважно формальною, в її ході відбувається руйнування особистості. Всюди постають не люди, з їхніми переконаннями, бажаннями, пристрастями, а знеособлені набори функцій.

Конфлікт цінностей став наслідком прогресуючої раціоналізації та інтелектуалізації суспільства, вигнання релігійно-магічних елементів з життя. Наука, відкинувши релігійну картину світу, змогла розгадати багато таємниць буття. Але, як зазначає О. І. Патрушев, “розчаклувавши світ, учені не змогли дати відповідь на запитання про сенс, цінність, кінцевий результат прогресивного розвитку та її діяльності людей у цілому” [8, с. 16]. Наука є основним драйвером інтелектуалізації, але ж “хто з нас сьогодні... вірить в те, що знання астрономії, біології, фізики та хімії здатне хоч якоюсь мірою пояснити нам сенс світобудови або хоча б вказати... де є сліди цього сенсу і чи взагалі він існує? Якщо наука і здатна тут щось зробити, то радше допомогти використати рештки віри в існування такої речі як сенс світобудови” [4, с. 320]. З іншого боку, постійне прагнення людини знайти смисл своєї життєдіяльності примушує її повертатися до світу вічних релігійних ідеалів та цінностей. Але і світ релігії нині не лише виглядає відірваним від землі, тобто таким, що не має тут свого реального обґрунтування,

але й постає як деформований своїми власними внутрішніми суперечностями.

Процес раціоналізації, на думку М. Вебера, призводить до ціннісного банкрутства на суспільному рівні. Єдиним шляхом подолання аксіологічного відчуження М. Вебер вважав збереження моральної автономії індивіда та можливості вільного вибору тієї чи іншої етико-релігійної системи. Він наголошував, що нині кожна людина нині вільна обирати власні моральні орієнтири. Адже в результаті змін, що настали в епоху Реформації, стала можливою вільна критика догматизму будь-якої релігії, і, як наслідок, стрімко поширився релігійний плюралізм. Тим більше, в ХХ ст. навіть прямі виступи проти віровчення будь-якої церкви, а також ініціативи щодо їх реформування й оновлення вже не викликають потрясінь у суспільній свідомості. В західних країнах великого розвитку набув пієтизм (релігійний індивідуалізм). Пієтисти вірять в Бога, сподіваючись, що це зарахується їм “на небесах”, але не беруть активної участі в церковних обрядах. Спочатку це була переважно віра в божественність Христа без співвіднесення себе з якоюсь певною конфесією. Згодом, внаслідок зростання популярності східної філософії і релігій, ця віра часто трансформувалась на переконання в існуванні безособової божественної сили. Зазначимо, що нині традиційні християнські церкви втратили значну частину свого авторитету і на перше місце в ціннісній ієрархії багатьох індивідів ставиться їхнє особисте матеріальне благополуччя у цьому світі.

Отже, саме раціоналізацію М. Вебер розглядав як основний фактор, що призводить сучасний світ до втрати духовності й відчуження людини від суспільства і природи. Згідно М. Веберу, відчужені форми повсякденної взаємодії виникають як результат поєднання процесів бюрократизації та інтелектуалізації суспільства і виявляються у формі панування соціальних відносин та знеособлених соціальних інститутів над людьми. Бюрократизація призводить до відчуження особистісних якостей функціонера від його службових обов’язків. М. Вебер був переконаний, що витоки цього відчуження мають релігійну природу, оскільки саме протестантські цінності, які були покладені в основу духовних орієнтирів капіталізму, спричинили орієнтацію на тотальну раціоналізацію життя. Відсутність ціннісної ієрархії, релятивізація розуміння добра і зла сприяла поступовій дискредитації ідеї наявності вищого (релігійного) сенсу як в особистому людському існуванні, так і в історії людства. Таким чином, сучасний світ, що сформувався за допомогою впровадження в життя науково-технічних винаходів, стає безглуздим.

На наш погляд, веберівська концепція зберігає свою актуальність і на початку ХХІ ст. Адже аксіологічна криза, джерела якої досліджував німецький мислитель на початку минулого століття, за цей час лише поглибилася. У сучасному західному ліберальному світі домінує аксіологічний комплекс, який пропагує такі буржуазні цінності та настанови, як орієнтація на особистий успіх, кар’єрне зростання, професіональне вдосконалення (наприклад, за рахунок постійної самоосвіти) і т. ін. Але ці настанови вже не розглядаються як шлях до Бога та/або більш

осмисленого життя, а розуміються лише як сукупність засобів, що гарантують досягнення матеріально забезпеченого, комфортного та соціально схвального життя. Проте витіснення релігії майже з усіх сфер суспільного життя не є безальтернативним шляхом розвитку людства. Нинішня епоха доводить, що релігія зберігає у собі потенціал для реваншу. Зокрема, заклик до такого реваншу міститься в різних варіантах ідеології релігійного фундаменталізму. Відповідно, перспективним напрямком подальших досліджень є проведення компаративного аналізу виділених М. Вебером етичних настанов протестантизму, що стали підставою для формування західних ліберальних правил життя, з тими нормами консервативних релігій, що сприяють збереженню традиційних суспільних цінностей.

Список використаних джерел

1. Данэм Б. Герои и еретики. Политическая история западной мысли / Бэрроуз Данэм. – М.: Прогресс, 1967. – 504 с.
2. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму / Макс Вебер. – К.: Основи, 1994.
3. Кравченко А. И. Социология Макса Вебера: труд и экономика / А. И. Кравченко. – М.: “На Воробьевых”, 1997. – 208 с.
4. Вебер М. Про внутрішнє покликання до науки / Макс Вебер // Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. – К.: Основи, 1998. – С.310–338.
5. Вебер М. Социология религии / Макс Вебер // Избранное. Образ общества. – М.: Юрист, 1994. – С.78–280.
6. Погорілий О. І. Читаючи Вебера / Олександр Іванович Погорілий // Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. – К.: Основи, 1998. – С.479–496.
7. Вебер М. Хозяйственная этика мировых религий / М. Вебер // Избранное. Образ общества. – М.: Юрист, 1994. – С.43–78.
8. Патрушев А. И. Расколдованный мир Макса Вебера / Александр Иванович Патрушев. – М.: Изд.-во Московского университета, 1992. – 207 с.

References

1. Danem B. Geroi i eretiki. Politicheskaya istoriya zapadnoy misli / Berrouz Danem. – M.: Progress, 1967. – 504 s.
2. Weber M. Protestantska etika i dukh kapitalizmu / Maks Weber. – K.: Osnovy, 1994.
3. Kravchenko A. I. Sociologiya Maksa Webera: trud i ekonomika / A. I. Kravchenko. – M.: “Na Vorobyovykh”, 1997. – 208 s.
4. Weber M. Pro vnutrisne poklikannya do nauky / Maks Weber // Sociologiya. Zagalnoistorichni analizy. Polityka. – K.: Osnovy, 1998. – S.310–338.
5. Weber M. Sociologiya religii / Maks Weber // Izbrannoe. Obraz obchestva. – M.: Yurist, 1994. – S.78–280.
6. Pogoriliy O. I. Chitayuchi Webera / Olexsandr Ivanovich Pogoriliy // Sociologiya. Zagalnoistorichni analizy. Polityka. – K.: Osnovy, 1998. – S.479–496.
7. Weber M. Khozyaistvennaya etika mirovykh religiy / Maks Weber // Izbrannoe. Obraz obchestva. – M.: Yurist, 1994. – S.43–78.
8. Patrushev A. I. Raskoldovanniy mir Maksa Webera / Aleksandr Ivanovich Patrushev. – M.: Izd.-vo Moskovskogo universiteta, 1992. – 207 s.

Bogdanovsky I. V., Doctor of Philosophical Sciences, Associate Professor, Department of Philosophy and Political Science, National State Tax Service University of Ukraine (Ukraine, Irpen), peggy@ukr.net

M. Weber on the influence of the Protestant religious motivation on ethics of professional activities

The article contains a review of the impact of ethical maxims of Protestantism on the daily lives of people in Western society. It is argued that the position and value priorities of the ethics of responsibility became the ideological basis of representatives of the capitalist class, and instructions of the ethics of conviction representative of the class society imposes on employees. It is noted that the displacement of material rationality by formal rationality has become one of the main factors causing the growth of bureaucracy and deepening alienation in capitalist society. One of the main manifestations of the phenomenon of alienation was the spread of axiological crisis. The theoretical basis of the article is a combination of

ideological and religious principles of impartiality, unity logical and historical. Comparative, historical, descriptive phenomenological and other methods are used.

Keywords: ethics, Protestantism, capitalism, rationalization, bureaucracy, alienation.

Богдановский И. В., доктор философских наук, доцент, профессор кафедры философии и политологии, Национальный университет государственной налоговой службы Украины (Украина, Ирпень), peggy@ukr.net

М. Вебер о влиянии религиозной мотивации протестантизма на этику профессиональной деятельности

Целью статьи является рассмотрение влияния этических максим протестантизма на повседневную жизнь людей в западном обществе. Проанализировано взаимовлияние этики ответственности и этики убеждения. Констатируется, что положения и ценностные приоритеты этики ответственности стали основой мировоззрения представителей класса капиталистов, а наставления этики убеждения общество навязывает представителям класса наемных работников. Отмечается, что вытеснение материальной рациональности формальной рациональностью стало одним из тех факторов, которые привели к росту бюрократизма и углублению отчуждения в капиталистическом обществе. Одним из главных проявлений феномена отчуждения стало распространение аксиологического кризиса. Теоретической основой статьи является сочетание принципов идеологической и религиозной беспристрастности, единства логического и исторического. В статье используются компаративный, исторический, описательно-феноменологический и другие методы.

Ключевые слова: этика, протестантизм, капитализм, рационализация, бюрократизм, отчуждение.

* * *

УДК 122.17.130.2

Буцикін Є. С.
асистент кафедри філософії, Київський національний
університет ім. Тараса Шевченка
(Україна, Київ), yegorbutsykin@gmail.com

ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ФЕНОМЕНУ ЕТИЗОВАНОГО ПРОСТОРУ

Здійснюється філософсько-антропологічна концептуалізація феномену етизованого простору спираючись на трансцендентальну антропологію Отто Больнова та Томаса Ренча і феноменологію Моріса Мерло-Понті. В межах статті було застосовано трансцендентально-антропологічний метод пояснення неусуєх рис практичної та фактичної людської ситуації. Здійснено спробу схоплення у понятті феномену етизованого простору та проаналізована його значущість для практичних орієнтацій людини. Розглянуто та проаналізовано конституцію абстрактно-математичного та людського просторів у результаті чого були прояснені поняття “живого центру”, “етосу простору”, “гетерогенного простору” та “гомогенного простору”. В межах статті здійснено спробу прояснення трансцендентального стосунку етизованого простору до успішної мови етики, у якому остання постає вираженням унікальних рис характеру найближчого простору життя.

Ключові слова: етизований простір, гетерономний простір, трансцендентальна антропологія, живий центр, пережитий простір.

Будь-яке розрізнення в об’єктивному світі потребує гетерогенного простору, адже без специфічної констеляції речей неможливо щось обачити, почути, ширше – відчутти як різне. Таким чином, інакшість як сутнісне визначення сенсу перцепції постає у стосунку або у межах унікального положення справ[4, с.3].

Найширше застосування такої епістемологічної настанови схиляє розуміти світ як простори, що розгортаються з живого центру[3, с. 55]. Однак заперечувати значущість життєвих просторів, які обмежують чи перекичують характер свого центру, ми не можемо, передусім через те, що наявне емпіричне підтвердження успішності життя в їхніх межах. Ба більше, успіх практик взагалі можливий завдяки тому, що вони розгортаються у просторах зі звуженим, гранично-обмеженим центром. Отже, простір, який не передбачає редукції власних конституенцій, є неможливим простором. Він навіть не може розумітися